

پدران کم رنگ

نگاهی به تصویر پدران در کتاب‌های مصور آفریقایی - آمریکایی

O «الکساندرا لافای» و «لیندھندریکسون»

O ترجمه شقایق قندهاری

موضوع متفاوتی رامطرح می‌کند؛ به طوری که در خانواده تصویر شده، فقط پدر حضور دارد و هیچ خبری از مادر نیست! حتی اگر این داستان، در سال ۲۰۰۰ هم نوشته می‌شده باز هم بسیار بدیع و نو می‌بود؛ چه رسد به این که این کتاب در سال ۱۹۸۰ به بازار کتاب راه یافت. پدر بسیار مهربان و با محبت به صورت آرامی و کامل تصویر نشده، بلکه او همانند سایر انسان‌ها در قالبی خوشایند و دلپذیر ترسیم شده است. او زمانی که خود بچه‌ها آن را مناسب نمی‌داند، به آن‌ها می‌خندد و وقتی که فرزندانش سر ساعت نمی‌خوابند صبر و حوصله‌اش را از دست می‌دهد. در بخشی از متن کتاب، چنین آمده است: «بعضی و قوهای شباها بابا هیولا است او واقعاً خیلی خوب است، برایمان داستان می‌گوید و همه کارها را انجام می‌دهد اما آن وقت... وقتی که داستان خواندنش تمام می‌شود و شب به خیر می‌گوید، ما را می‌بودس و بعدهم برق هارا خاموش می‌کند... کافی است ازاو بخواهی یک کمی آب به تو بدهد یا این که بگویی می‌خواهی به دستشوبی بروی تا میدا جایت را خیس کنی. آن وقت است که او شروع می‌کند!» مدتی بعد، بابا می‌گوید: «چی؟ من... یک هیولا‌ایم؟ من هیچ وقت هیولا نیستم اما بجهه‌ها به او می‌گویند، هر وقت به آن‌ها می‌گوید: «بروید بیرون بازی کنید» یا این که «اسباب بازی هایتان را جمع کنید»، تبدیل به هیولا می‌شود. بالآخر، پدر تسلیم می‌شود و می‌گوید: «خب، احتمالاً چون بچه‌هایم هیولا‌لند من هم بابا هیولا‌ایم دیگر.»

چنین تصویر سازی از وضعیت خانواده‌های تک‌سرپرست، به سبب انعکاس واقعیت‌های موجود، حائز اهمیت است. والپی اظهار می‌کند، چون خانواده‌های تک سرپرست، جزء روال معمول جامعه نیستند، بهتر است فعلاً آن‌ها را کنار بگذاریم. اما در حقیقت، این پیشنهاد و باور والپی به ساده انگاری موضوع پدر در کتاب‌های مصور می‌انجامد و موجب غفلت و بی‌توجهی به یکی از مؤلفه‌های مهم جامعه می‌شود در مردم بسیاری از کودکان، بحث خانواده تک سرپرست یکی از معضلات و مسائل روزمره واقعی

توجه همگان را به سوی خود جلب کرد. آن موقع استپ تو که هنوز خودش هم یک نوجوان بود با اورسولا نوردستوم (arsala nordstom) که ویراستار بود، کار می‌کرد تا با همراهی وی، کتاب مصوری خلق کنند که «خطاب به کودکان سفیدپوست نیست. من می‌خواستم این کتاب کاری باشد که بچه‌های سیاه پوست بتوانند به راحتی و بدون نیاز به ترجمة زبان آن، بخوانند موضوعی واقعی که باسائل کودکی سیاه پوست مرتبط باشد.» در «استیو» پدران همه در حاشیه قراردارند و در تصاویرهم به صورتی بسیار محو و کم رنگ نقاشی شده‌اند و حتی زمانی که در متن کتاب به آن‌ها اشاره‌ای می‌شود، چندان مطلوب و دلپذیر نیست. به عنوان مثال، «یک بار وقتی ببابایم مهمن داشته من همان طوری برای خودم پشت کانایه نشسته بودم و به حرف هایشان و جوک‌هایی که برای هم تعریف می‌کردم، گوش می‌دادم.» این را «رابرت» می‌گوید، اما وقتی استیو که توسط مادر رابت نگهداری و سپریستی می‌شود، سر و صدا می‌کند، پدر رابت، با دادو فریاد، از او می‌خواهد به طبقه بالا ببرود ما تنها زمانی که پدر و مادر استیو به خانه می‌آیند تا برای آخرین بار استیو را همراه خودشان برنده، متوجه می‌شویم که پدر استیو هم وجود دارد. با وجود این، استپ تو، در کتاب‌های بعدی اش، پدرانی مهربان و بر جسته رابه تصویر می‌کشد.

در «تولد» (چاپ ۱۹۷۲)، استپ تو با ستایش جامعه و میراث‌های ماندگار آفریقایی خویش، در کتاب ترسیم جشن تولد پسری هشت ساله، به نام «جاواکا»، حضور پدری مؤثر و بانفوذ را نشان می‌دهد را وی اثر «جاواکا» است و کتاب به «مامان؛ عزیزترین من» تقدیم شده، اما پدر «قوی‌ترین و با حال ترین مرد روی زمین». در زندگی خانواده و نیز جامعه نقش پریاری بر عهده می‌گیرد. و درباره پیشینه خانواده با پرسش صحبت می‌کند. جواکا می‌گوید: «وقتی بزرگ بشوم می‌خواهم مثل ببابایم قوی باشم.» در داستان «بابا بعضی وقتها یک هیولا است...». این بار استپ تو، هم در متن داستان و هم در تصاویر،

غیبت نسبی پدران در کتاب‌های مصور، از سال‌ها پیش، با اظهار تأسف‌های شدیدی روبه رو شده که البته این موضوع، در کتاب‌های مصور و به خصوص کتاب‌های داستانی مصوری که وضعیت خانواده‌های آفریقایی - آمریکایی را به تصویر می‌کشند، بیش از همه محسوس است. مایکل والپی (micheal valpy)، در مقاله‌ای با عنوان «حضور کم رنگ پدران در کتاب‌های کودک»، به این نکته اشاره می‌کند که وجود کتاب‌هایی با پیش‌زمینه‌های فرهنگی متفاوت مورد نیاز است تا حضور مؤثر و مشارکت کامل هر دو والد. پدر و مادر - را در امر تربیت و پرورش فرزندان نشان دهد. در میان فراگیرترین و رایج‌ترین سدهایی که در امر به تصویرکشیدن پدران آفریقایی آمریکایی نقش دارند، می‌توان به کلیشه‌های شخصی و اجتماعی این شخصیت اشاره کرد که در جامعه ما بسیار متدالو ای است. خانم مارسیا باغبان (marcia Baghban) ضمن انتقاد شدید به این گونه کلیشه‌ها، خواستار حضور مردانی با شخصیت کاملاً جامع، شکل گرفته، درون گرا و واقعی است که نمونه اصلی از خود مردان آفریقایی - آمریکایی باشد. تا بدین شکل، «تصویر مثبت از پدران» در ادبیات ترسیم شود وی سپس این پرسش را مطرح می‌کند: «کجا یاند کتاب‌های «چگونه...» تا به پسران جوان آفریقایی - آمریکایی که در محیط خانه، الگویی مردانه دارندیا حتی ندارند و می‌خواهند بدانند چطور پدر خوبی برای فرزند خود باشند، درس بیاموزند؟»

در مقاله‌ای که پیش رو دارد، قصه کندو کاو در میان تعدادی از کتاب‌های مصور اخیر را داریم کتاب‌هایی که تا حدودی معنی و مفهوم پدران آفریقایی - آمریکایی را به ما نشان می‌دهند.

جان استپ تو در مقام یک پیشگام (john steptoe) در مقام یک بنیان‌گذار و پیشگام، در به تصویر کشیدن خانواده‌های آفریقایی - آمریکایی در کتاب‌های مصور، با انتشار اثر خود، با نام «استیو» که همان زمان به صورت کامل، در مجله «لایف» (life) انتشار یافت،

زندگی شان است.

البته در این خصوص، باغبان به این نکته اشاره می‌کند که اگر چه بسیاری از پدران آفریقایی - آمریکایی «غایب» هستند، شرایط نشان می‌دهد که «بعضی از پدران و مردان بینوا، احتمالاً متوجه می‌شوند که چنان چه از صحنه به دور باشند و غایب بمانند، فرزندانشان بهترمورد سرپرستی قرارمی‌گیرند.» او درادمه حرف خود، اضافه می‌کند: «درحالی که چنین مردانی از خانواده و خانه خود دور هستند، اما از کانون گرم خانواده وابستگی‌های عاطفی خانواده غایب نیستند و هم چنان جای شان محفوظ است.» درکتاب «همیشه پردم»، نوشته شارون دنیس یسپس، (sharon Dennis wyeth) و به تصویر گرد رول کولون (Raul colon) (برنیس کوچولو و برادرانش، بابایی دارند که «خیلی اینور آنور می‌رود «چون» شعلش مرتب عوض می‌شود.» آن‌ها هراز چند گاهی، پدرشان را درمزروعه خانوادگی‌شان می‌بینند وقتی از او می‌برند چرا از پیش آن‌ها می‌رود، بابا می‌گوید: «...من برای روبه راه کردن وضعیت زندگی ام خیلی مشکل داشته‌ام... حالا حداقل یک شغل جدید دارم. از این به بعد بایک کامیون، تو جاده‌های کشور رانندگی می‌کنم. شاید روزی برسد که دیگر مجبور نباشم بروم.»

این نمونه ای از «پدران غایب» است که هم‌چنان جزئی از زندگی فرزندانشان به حساب نمی‌آیند. او با حفظ ارتباط خود با فرزندانش و دیدار آن‌ها، به آنان کمک می‌کند تا فهمند که دوستشان دارد و همیشه پدرشان باقی خواهد ماند. به گفته برنیس «بابایی هرجا که باشد من می‌دانم دوستم دارد. او همیشه بابایی خودم است.»

البته نمونه‌هایی از باباهای غایب هم وجود دارند که کاملاً غیرفعال هستند و هیچ نقشی بر عهده ندارند. برای مثال، در «کروسی»، نوشته دنیس هیزلی (Dennis Haseley) که توسط جاناتان گرین (Jonatan Green) (تصویرگری شده، کروی کوچولو در تلاش است تا بافقان پدرش کنار بیاید کرویسی با حسرت و اشتیاقی توانم به عکس مردی که در کشوی کمد مامانش دیده نگاه می‌کند. در حقیقت، خوانندگان پس از این که متوجه می‌شوند کرویسی با مادرش زندگی می‌کند، باید با هوشیاری خود به این درک برسند که احتمالاً کروسی حدس می‌زند این عکس پدرش است. هم چنین، تشویش و نگرانی کروسی به سبب غیبت پدرش، تنها به صورت نمادین و در قالب یک ساعت مچی ترک خورده آشکار می‌شود. کروسی به جای پذیرفتن نکاتی که مادرش به او می‌گوید هم چنان به «این ساعت مچی قدمی» که عقربه‌اش روی ساعت یک مانده است. دلیستگی دارد. او همین ساعت صحیح از خواب بیدار می‌شود و احساس ترس و وحشت می-

لوسیل کلیفتون (Lucille Clifton)، در مجموعه اورت اندرسون (Everett Ancbrson) معانی و مفاهیم ضمنی مربوط به غیاب پدر را به تصویر می‌کشد داین جانسون (Dianne Johnson) وفاداری کلیفتون را در به تصویر کشیدن و توصیف اورت تحسین می‌کند و می‌گوید: «این حس وفاداری، به بهترین و عمیق‌ترین شکل ممکن، در قالب غیبت درناک و بسیار محسوس پدر اورت ترسیم شده است». والبته، زمانی که پدر اورت می‌میرد، این غیبت دائمی می‌شود. این مجموعه براساس پنج مرحله حزن و اندوه نوشته شده است و هر بخش کوتاه‌آن، با کمک تصاویر آن گریفالکونی کشید. توی اتفاق باد پیچیده بود. باد توی بادبادک پیچیده بود و هم چون قطاری، تلق و تلوق صدا می‌کرد: مثل صدای خروپل بلند صدا می‌کرد... کروسی با خودش فکر می‌کند که فردا بادبادک را به هوا می‌فرستد... به این فکر می‌کند که با پول مامانش جوابی نو می‌خرد. او به آن پسر نشان می‌دهد که..... تصویر سه گانه بادبادک، قطار و خروپله، به علاوه ارتباط دوستانه تازه‌اش نشان می‌دهد که بادبادک (وسیله کهنه‌ای که تعییر شده) دارد به او فرستی می‌دهد تا با اضافه کردن چیزهای جدیدی به زندگی اش گذشته را کنار بگذارد.

به همین شکل، او حتی قادر است با تنهایی که به دلیل فقدان حضور پدرش حس می‌کند، با پیداکردن دوستی جدید کناریابید و سرانجام، براین تنهایی غلبه کند. قاطعیت وارده او برای خرید چیزهایی نو، پذیرش اورا نشان می‌دهد و به وضوح معلوم می‌شود که او می‌خواهد با جریان زندگی به جلو برود. به کارگیری تمثیل خواب، با اشاره به بحث خروپله، احتمالاً به این مفهوم است که حال‌دیگر کروسی می‌تواند شب‌ها خوب بخوابد.

«پسروزشکار و ویولنلش»، می‌خواهد پرسش نوختن به زیر سوال می‌برد و آن را نقض می‌کند. افزایش کتاب‌های مصوری که پیشینه آفریقا - آمریکا را به تصویر می‌کشن، هم چنین به هویت تاریخی آفریقایی - آمریکایی‌ها تنوع داده‌اند و تعاریف جدید را به آن افزوده‌اند. تقریباً بیشتر بخش‌های مربوط به تاریخ آفریقا - آمریکا، به زبان کودکان امروزی باز گومی شود و هم اینک ما شاهد افزایش و رشد کتاب‌هایی هستیم که زندگی روز مردم آفریقایی - آمریکایی را در گذشته به تصویر می‌کشند در «عید پاک خانم فانی می»، نوشته ملیسا میلیچ (Melissa Milich) به تصویرگری یونگ‌چن (Yong Chen) ما با تصویر خاصی از شخصیت پدر روبه رو می‌شویم که دخترش را با خود به شهر می‌برد تا با کمک او، برای همسرش کلاهی بخرد وقتی همسرش از پنیرش کلاه به خاطر قیمت بسیار بالایش، امتناع می‌کند، مرده‌نگام توزیع شیر در منطقه، کلاه را برس می‌گذارد. درینجا ما شاهد خلق و خوبی، حس احترام و عشق ورزی پدری به خانواده‌اش هستیم.

کتاب مصور مایک ویمر (Mike Wimmer) که از روی شعر «تابستان»، نوشته شده، خانواده کشاورز‌فقیری را در قرن بیستم به تصویر می‌کشد. درین خانواده، پدری‌ماهیانی و ملامیت، در همان حال که دو فرزندش در اتاق بسیار کوچکی خوابیده‌اند در کنار همسر و نوزادشان نشسته است و به آن‌ها نگاه می‌کند. این پدر، هراه با اعصابی خانواده‌اش، در کلیسا سرود می‌خواند و درحالی که با عشق و محبت، فرزند نوزادش را در آغوش گرفته زیر گوشش نجوا می‌کند: «هیچ چیز نمی‌تواند به تو آسیب برساند... چون مامان و بابا در کنارت هستند.» داستان «پسروزشکار و ویولنلش»، نوشته‌گوین کورتیس (Govin Cartis) با تصویر گری ای بی‌لوئیس، (E.B. Lewis) نه تنها نقش تاریخی پدران آفریقایی - آمریکایی را در کنار موقیت‌ها و چالش‌های لیگ ملی سیاه پوستان (National Negro League) می‌کشد هم چنین، وضعیت کارگری‌های ساختمنی از افریقایی - آمریکایی را هم که به دلایل مختلف از عضویت در اتحادیه کارگری منع شده بودند، نشان می‌دهد. این رویش کار می‌کند، بینید.

این داستان که فضای دهه ۱۹۳۰ را به تصویر می‌کند، این رویکرد تاریخی به جامعه آفریقایی - آمریکایی، این تصور را که خانواده‌هایی با دو ولی پدر راسل سندرز (Scott Russell Sanders) به تصویرگری توماس بی‌آلن (Thomas B. Allen)، خانواده‌ای بود که در سال ۱۸۳۲ آزاد می‌شوند، به سمت ایندیانا و آزادی حرکت می‌کنند و پدر قوی و مسئولیت پذیرخانواده، به فرزندان خود درباره ستارگانی که به شمال می‌روند، آموزش می‌دهد و خودش را «مرد ستاره‌ای» می‌نامد. او شب‌ها برای بجهه‌هایش قصه تعریف می‌کند و کشاورزی اش «درست مثل معجزه بود او دانه‌ها را نوی زمین می‌کاشت و پیش از آن که آدم به خودش بیاید خربزه‌ها و گندم و... ظاهر می‌شند». درین مورد، بامونه‌ای از کتاب‌های مصوری داستانی - تاریخی سروکار داریم که به خوبی کلیشه مربوط به فقدان خانواده‌هایی با دو ولی - پدر و مادر، را نشان می‌دهند

استپ تو؛ پدر و پسر کتاب‌های مصور عصر حاضر، به شیوه دیگری هم، طیف وسیع پدران آفریقایی - آمریکایی را به تصویر می‌کشند که این کار، با توجه بیشتر به این قشر صورت می‌گیرد در این خصوص، می‌توان به در آغوش پدر، من قد بلند هستم؛ پدران خوب آفریقایی - آمریکایی «اشاره کرد. در این اثر، پسر جان استپ تو، جاواکا، ضمن پا گذاشتن در مسیر فعالیت پدرش، در اولین کار خود، علاوه بر قدردانی و سنتایش از پدر و مادر خوبی، نسبت به تمامی پدران آفریقایی - آمریکایی ادای دین و احترام کرده است. تعدادی از شعرای آفریقایی - آمریکایی، از جهات متفاوتی و با لحاظ کردن دوره‌های زمانی مختلف و حتی مناطق متنوع، درباره پدران خوب آفریقایی - آمریکایی شعر سروده‌اند که همگی توسط استپ تو تصویرگری شده است. درین اشعار، احساسات کودک نسبت به پدرش، باواهه‌هایی احساسی و عاطفی توصیف شده است. در این مجموعه، شعر خود «جاواکا استپ تو» که در تصاویر سیب‌هایی دورتا دور آن را احاطه کرده، مفهومی استعاری را در قالب واژگان بیان می‌کند: «چه خوب و چه بد، سیب‌هایی که از درخت می‌افتد؛ فاصله چندانی با خود درخت ندارند.» به نظرم رسد که او نقش بسیار حساس و کلیدی پدر را با همین چند واژه توصیف می‌کند.

ادیبات معاصر که در توصیف شخصیت‌های مرد آفریقایی - آمریکایی، بسیار غنی و در عین حال واقع‌گرایست، این ظرفیت و توانایی را دارد که با بازسازی و اصلاح گذشته‌ها، به کودکان و نسل فردا، الگوی ادبی مناسبی برای شخصیت پدر ارائه بدهد.

البته در همین شرایط، پدرانی که به دلایل مختلف، بانقص‌ها و کاستی‌هایی مواجه هستند، می‌توانند به مرور و با کسب تجربه، وضعیت خود را بهبود بخشنده به عنوان مثال، پدر داستان